

Erdélyi Múzeum-Egylet.

I. Közgyűlés.

Az Erdélyi Múzeum-Egylet május 17-én f. évi rendes közgyűlését tartotta meg, Szász Domokos alelnök vezetése alatt. Az elnöki megnyitó után, Finály Henrik titkár tett jelentést a választmány 1893. évi működéséről. Ezt követték jelentések az 1893. évi zárszámadásról és a pénztár állásáról; a könyvtárról, a természetiek táirairól u. m. az állat-, a növény-, az ásvány- és földtani tárról; a levél-, régiség- és éremtárról; a szakosztályok 1893. évi működéséről; az 1894. évi költségvetés megállapítása; a szabályszerűen kilépő 4 tag helye betöltése. Ujra megválasztottak: dr. *Abt* Antal és dr. *Fabinyi* Rudolf. Ujjonnan választott dr. *Farkas* Lajos és dr. *Moldován* Gergely.

A szakosztályunkat érdeklő jelentések a következők:

I. Pénztári jelentés.

A pénztári kimutatás szerint az Erdélyi Múzeum-Egylet 1893. évi bevétele	összesen 251,408 frt 76 kr
kiadása	összesen 16,975 frt 06 kr
átvitel 1894-re	összesen 234,433 frt 70 kr

A költségvetés 1894-re

A bevételek összege	18,198 frt 19 kr
A kiadások összege	17,820 frt — kr
Maradvány	378 frt 19 kr

2. Titkári jelentés.

Tisztelt közgyűlés! Ha visszagondolunk azokra az aggodalmakra, a melyek a mult évi közgyűlésen egyeletünk pénzügyi helyzete miatt óbédtek bennünk: valóban jól esik, hogy az igazgató-választmány ma, a nagyon válságosnak hitt év eltelte után, azzal a megnyugtató jelentéssel léphet a t. közgyűlés eleibe, hogy — a mint a közgyűlés mindjárt az 1893. évi zárszámadás megvizsgálásáról szóló jelentésből meg fog győződni — az 1893. éven minden fenakadás nélkül át-estünk, a számadás valódi eredményei tetemesen kedvezőbbek az előleges költségvetés előirányzatainál, a követett takarékoság nem hátráltatta az egylet céljai következetes követését, legfőlebb csak egy kevésbé lassította és a mi még örvedesebb, két új alapítványt is nyertünk, a melyek összege 300 frt készpénzzel be is folyt az egyleti pénztárba. Tisztába jöttünk az iránt is, hogy alaptökénk nincs

megfélejesítve, ellenkezőleg tetemes gyarapodást mutat és jövedelmünk apadásának nem a tőke megcsónkulása az oka, hanem csakis a kamatláb általános alacsonyállása.

Mindazonáltal kénytelenek leszünk az idej költségetesünkben is ragaszkodni ahhoz a takarékosági rendszerhez, a melyet a mult évben követtünk.

Az 1872-ben a kormányval kötött szerződés reviziója, a melyre nézve már a mult évi közgyűlés megadta volt az igazgató-választmánynak az akkor előterjesztett indítványban kért felhatalmazást, még a mai napig se jutott a komoly megbeszélés, alkudozás stádiumába. Tudva levő dolog, hogy ez ügy szőnyegte hozatalára az alkalmat és úgyszólván fogantyút a kir. Ferencz József tudományegyetem számára tervezett építkezések létesítése nyújtotta. Ám ez építkezések már terjedelmüknél fogva is, de még inkább a beléjük fektetendő nagy összegek miatt is igen tetemes időt fognak igénybe venni, a minek következtében a szerződés reviziójával a kormányra nézve várható eredmény elvileg már biztosítva lévén, a részletek végleges megállapítása a kormány részére éppen nem sürgető. A nméltóságú miniszter úr a maga leíratában előre határozottan kijelentette, hogy az egyletnek biztosított országos járulék összegének felebb emelése merőben ki van zárva és így az egyletre nézve a szerződés reviziójából származható előnyök melyek nyújtására különben ő nagymlyga a legnagyobb készséggel hajlandó, csak oly megállapodásoknak lehetnek eredményei, a melyek a miniszterium saját költségvetését újabb terhekkal nem rójják meg. Ezeknek a megállapodásoknak a mi-voltára nézve tett ugyan a nmlgú miniszter úr kiküldöttje némely szóbeli kijelentést, a mely elég szép reményekkel kecsegtet, de bizonyosan még semmi sincs, és így továbbra is még várakozásra vagyunk utalva.

De nemcsak az a körülmény parancsolja a lehető legnagyobb takarékoságot. Az egyetemi építkezések, lassan bár, de mégis biztosan haladnak előre. Elkészültöknek ránk nézve az az öröndetes következménye lesz, hogy gyűjteményeink új és az eddigieknél tágasabb és czélszerűbb helyiségeket fognak nyerni. Ám ez okvetlenül a gyűjtemények átköltöztetésével fog járni. Mi módon és mennyi idő alatt fog ez megtörténhetni, még ma nem birjuk megmondani; de bizonyos már most is, hogy tetemes költséggel fog járni és hogy e költsékezés szükségessé válása készületlenül ne leljen meg, előre kell gondoskodnunk egy kis pénz gyűjtéséről. Ezt azonban csakis takarékosággal tehetjük.

A számadás-vizsgáló bizottság jelentéséhez kiegészítésül csak azt említjük még meg, hogy a Berde Mózsza-féle eddig külön kezelt alapot, miután az elhalálozott alapító semmit se rendelkezett, az alaptőkébe olvasztottuk és azért nem szerepel a nyomtatott kimutatásban mint külön álló alap: a bejött új két alap egyike a Hegedűs Sándor orsz. képviselőé 200 frtos, a második a gróf Kuun Gézáé 100 frt.

Az egylet igazgatása rendes folyamában az ig.-választmány 1893-ban tartott tizenkét ülést; az ezekről felvett jegyzőkönyvek le vannak téve itt a közgyűlés asztalára és 126 határozatot foglalnak magokban, a melyeknek az irattárban levő 107 darab beiktatott iromány szolgált alapul.

A legnevezetesebb határozatok közül megemlítendőnek tartjuk a következőket:

Január 4-én 3 sz. alatt a választmány a muzeumtól végképpen eltávozott dr. Primics Györgynek 250 frt rk. jutalmat szavazott meg.

Ugyanez ülésben 15 sz. alatt a Baross-szoborra 20 frt, 18. sz. a. a néhai Szabó Károly arczképéért 50 frtot utalványozott.

Április 5-én jött a stockholmi akadémia ajánlata kiadvány-cserére, a melyet készségesen elfogadott a választmány.

Ugyanez ülés 53 sz. alatt kiküldte az elnököt és a titkárt képviselőül a Jókai Mór 50 éves örömnepére. Ez alkalommal a titkár megkíséرتette a döntő értekezést az 1872-ki szerződés reviziója iránt, de nem érhetett czélt.

A junius 7-iki ülés 76. sz. alatt elhatározta a választmány, hogy lépéseket tesz a Szathmáry-ház eshető lebontásakor a belőle kikerülő faragott köemlékek lehető megszerzésére.

Az augusztus 5-iki ülésen jött be a kolozsvári helyi bizottság átirata, a mely a kolozsvári kamarakerületben a milleniumi kiállításra küldendő történelmi emlékek kiszemelésére szólította fel egyletünket.

Az október 4-iki ülés 99 sz. alatt utalványoztunk dr. Ferenczy Zoltán könyvtár-igazgatónak 200 frt járulékot külföldi tanulmányútjára.

November 15-én 104 sz. alatt fel van véve gr. Kuun Géza 100 frtos alapítványa bejelentése.

A december 6-iki ülésre érkezett be a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr felszólítása, hogy az egylet a Budapestben felállítandó ornithologiai központi intézet fenntartása költségéhez évenként járúljon 250 frttal. Sajnos! azt kellett válaszolnunk, hogy az egylet pénzügyeinek jelen helyzetében ez merőben lehetetlen.

Ennyi az, a mivel az igazgató-választmány leszámol a maga saját működéséről. A tulajdonképpeni tudományos életünk és működésünk képét a szakosztályok jelentései és a gyűjteményekről előterjesztendő jelentések fogják külön-külön feltüntetni.

Következik most e jelentés szomorú vége, a mikor rá kell mutatnunk azokra a csorbákra, a melyeket a kérlelhetetlen halál ütött tagjaink sorában. Elhunytak 1893-ban gr. Bethlen Ferencz igazgató, Berde Mózes, Cserényi Dániel, Fröhlich Vilmos és Vélicska Lajos alapító-tagjaink. Nekünk nem lehet feladatunk a boldogultakat érdemeik feltüntetésével nagy férfiakká avatni; nálunk állandó emléket biztosítottak magoknak nemes áldozatkészséggel tett alapítványaikkal és nekünk hazafiúi szent kötelességünk ez emléket híven és kegyeletesen megőrizni és fenntartani. Igaz, más módunk nincs erre, mint szó és írás!

De van e szomorú jelentésben egy komoly intés is. Évről-évre fogy egyletünk állandó tagjainak a száma és ha újak nem lépnek a kihaltak helyére, ma-holnap maga a múzeum-egylet is csupán emlék lesz. Már pedig mint letéteményesei az első nagy alapítók szándéklatainak, nem engedhetjük meg, hogy szép alapításuk az enyészet áldozatává legyen. Sürget az idő haladása, hogy gondoskodjunk a múzeum jövőjének biztosításáról. Legyen bár maga az intézet állandó és pusztulhatlan emléke azoknak, a kik letették alapját.

Finály Henrik.

3. Jelentés a könyvtárról.

Tekintetes Közgyűlés! Az Erdélyi Múzeum-Egylet könyvtárának a lefolyt évben való működéséről jelentésemet a következőkben van szerencsém megtenni:

A lefolyt évben szerzemény útján gyarapodott a könyvtár 387 kötettel ajándékból és cserepéldányokból 407, köteles példányban 347, köteles példányban hírlappal 72, összesen 1213 kötettel és füzettel. Ha e gyarapodást az elmúlt évi 1978 drbnyi gyarapodáshoz mérjük, azt látjuk, hogy az apadás a cserepéldányok és ajándékok kevesebb számában (1052 és 407), valamint a könyvtár dotatiójának 500 frttal való leszállítása miatt mutatkozik. Ha e gyarapodást hozzáadjuk a megelőző évben kimutatott 51290 drbhoz, a könyvtár állománya jelenleg 52503 kötetet és füzetet tesz az Apor- és Régi Magyar könyvtár kivételével. A lefolyt évben könyvvásárlásra kiadatott 1826 frt 96, könyvköttetésre 434 frt 90, vegyesek címén 144 frt 73 kr = összesen 2406 frt 59 kr, tehát 1344 frt 18 krral kevesebb a megelőző évinél. A bekötött könyvek darabszáma 250.

Könyvtárunk ajándékozói a következők voltak: *Kovács János*, Budapest tanácsa, *Darabant György*, Budap. egyet. kvttár, *Stein Gábor*, *Dankó József*, dr. *Finály Henrik*, *Ferenczi Zoltán*, *Czerny Antal*, dr. *Gyalui Farkas*, *Koncz József*, *Veress Endre*, Kolozsv. keresk. és iparkam., dr. *Lánczy Gyula*, dr. *Márki Sándor*, *Koós Ferencz*, Budap. keresk. és iparkamara, *Érd-Ujhelyi Menyhért*, *Gopcsa László*, *Flatt Károly*, Hevesm. törv. h. biz., *Réső Ensel Sándor*, Földmiv. és Közokt. Miniszterium, *Komin János*, *Hangay Octáv*, *Feichtinger Ignác*, Berliini k. akad., *Horváth Ödön*, *Horváth Döme*, *Böhm Mihály*. Az Apor-könyvtárt szaporította *Pisztóry Mór* 60 drb 1848/49-iki proclamatióval, a Régi Magyar könyvtárt *Böhm Mihály*, *Melotai Nyilas István*, *Margitai Péter*, *Debreczeni János* és *Otrokocsi F. Ferencz* 1—4 művével. Mindez ajándékok a szerzeménykönyvből részletesen kitűnnek; de legyenek itt is az adományozók könyvtárunk nevében köszönettel említve.

A könyvtári munkálatokban történt haladásról ki kell emelnem azt, hogy Széplaki János urat 1893 nyarán aug. havában egyletünk választmánya engedélyével megbíztam a szakezmtár további folytatásával s ebben oly előhaladás történt, hogy a munka fenmaradt részét a rendes díjnak befejezhette s így írott szakczimtarunk czédulákon teljes, csupán a régibb hiányos munkálat revideálás és kiegészítése van hátra. E mellett az alapleltárral párhuzamosan a szakezmtár czédulái az új szerzeményekről mind elkészültek.

Kézirattárunk a lefolyt évben *Szász Ferencz* úr adományából 3 drbbal szaporodott, egy névtelentől *Erdély történetével*, a *Kocsi Cs. Bálint* „Kösziklán épült ház ostroma“ egy újabb másolatával (1779) és *Verestói György* pár praedikatiójával (1781), továbbá *Gyalui Farkas* úr útján „Az kolozsvári successoról való tractatus“-sal (1603-ból 1767-iki másolatban.)

Az egyetemi könyvtárával közös olvasó-terem nyitva állt naponként 5 órán; de a szünetet az ázsiai cholera veszedelme egy hóval megnyújtotta, minek érezhető jelenségét a könyvtár ez évi látogatói csekélyebb létszámában megelhetjük. A könyvtár a délelőtti hivatalos órákban (9 - 12) szünet alatt is nyitva volt. Az év alatt (9 hó) megfordult a könyvtárban 5231 olvasó, átlag havonként 523, napi át-

lag 20. Legnagyobb volt az olvasók száma nov. 11-én, 57; legkisebb okt. 4-én. Helybeli használatra kiadatott 1178 mű, a könyvtáron kívüli használatra 1271 mű, index könyvkivétel végett letételt 547. Összes használt művek száma 2349.

Kézirattárunk, Régi Magyar és Apor-könyvtárunk állandó használat tárgyai voltak úgy helybeliek, mint más, főleg a budapesti könyvtárak által; valamint állandó összeköttetést tartottunk fenn a bécsi egyetemi és udvari, a müncheni kir., a krakkai Jagelló; de főképen a hazai könyvtárakkal, a budapesti egyetemi, múzeumi és akadémiai könyvtárral, egyszersmind számos esetben szolgáltunk az egész hazában a hazai főiskolák megkeresésére tudományos művekkel, az illető igazgatóságok kezessége mellett.

Végül hálával kell fölemlítenem, hogy az 1893 dik évben a nm. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszter úr egy a könyvtári berendezések tanulmányozása végett teendő külföldi útra államsegélyt engedélyezvén, ehhez egyletünk választmányára alólirt részére 200 frtot volt kegyes megszavazni. E külföldi utat 1893 okt.—decz. havában tettem meg s alkalom volt Bécs, Prága, Drezda, Berlin, Lipse, Halle, Göttinga. Kassel, Marburg, Giessen, Köln, Utrecht, Amsterdam, Leyden, Hága, Brüssel, London, Paris, Strassburg, Karlsruhe, Augsburg, München könyvtárait és berendezéseiket megtekinteni. E rám nézve kiválóan tanulságos út eredményeiről részletes jelentést szerkesztettem és nyújtottam be a nm. Vallás- és Közokt. ügyi Miniszter úrhoz, ki azt tudomásul venni méltóztatott s beleegyezését adta, hogy valamely hazai szaklapban közzé tegyem. E jelentésemet mély hálával lesz szerencsém a múz. egyl. tekint. Választmányának bemutatni megjelenése alkalmából.

Méltóztatassék a t. Közgyűlés jelentésemet tudomásul venni.

Dr. Ferenczi Zoltán.
könyvtárigazgató.

4. Jelentés a régiség- és éremtárról.

Tisztelt Közgyűlés! Tekintettel arra, hogy az utóbbi években különösen két nagy vásárban igen tetemes összegeket költöttünk régiségtárunk gyarapítására, a múlt évben meglehetősen csekély összeget irányoztunk elő erre a célra. Ám e csekély összeg elköltésére se kínálkozott alkalom. Az erdélyi részekből is az el nem titkolt leletek a hatóságok útján a központba, a nemzeti múzeumba vándorolnak, a melylyel mi semmi tekintetben sem versenyezhetünk; és a mi egyszer oda került, ha csak némileg érdekes, ott is marad. Hiszen tudva levő dolog, hogy pl. a krásznai aranyrudakat úgy lefoglalta, hogy a legnagyobb erőfeszítéssel se bírtunk báregy mutatvány-példányhoz jutni. A csekélyebb leleteket elkapdossák a vidéki múzeumok még mielőtt tudomásunkra jutnak, s így nem sokat beszélhetünk régiségtárunk gyarapodásáról. Még is sikerült a múlt őszszel egy igen érdekes népvándorláskori ezüst leletet, három fibulát, egy karpereczet és a fibulákat egykor egybefoglalt láncznak egy töredékét a kolozsi határról vásár útján megszerezni. Ajándékba kaptunk egy empire-korú legyezőt és egy fapipát.

De régiségtárunk gyarapodásának még egy más körülmény is állja útját. Noha már nem egyszer vettem alkalmat erről beszélni, azt hiszem, még sem árt

ismét és ismét megemlíteni, hogy a rendelkezésünkre álló szűk, homályos és pinczeszerű helyiség már általában nem nyújt helyet újabb beszerzések elhelyezésére, mert a már meglevő anyag se fért el benne. Előre láthatólag fogunk ugyan kapni az egyetem új épületében tágasabb és jobb helyiséget; de mikor költözhetünk belé, azt még ma nem lehet tudni. Hozzá járul még az a kilátás is, hogy miután az új helyiség felépítését a mostaninak lebontása szükségképpen meg fogja előzni, kénytelenek leszünk az egész gyűjteményt becsomagolni és legalább is egynehány hónapig ily becsomagolt állapotban valamely ideiglenes raktárban elhelyezni.

A gyűjteményben ez idő szerint más munkát nem lehet végezni, mint a tárgyak lajstrom szerint való számba vételét, a mi folytonosan történik is.

A közlátogatás a kitűzött napokon és órákban mindig nagyon élénk és e tekintetben különösen a tanuló ifjuság és újabb időben az iparos ifjuság mindig számos csoportokban jelen meg a régiséggyűjteményben.

Más jelenteni valóm ez idő szerint nincs.

Finály.

II. Szakosztályi ülés.

Az Erd. Múz.-Egylet böcs., nyelv- és történettud. szakosztálya f. havi ülését *jun. 2-án* d. u. 5 órakor tartotta meg *Szamosi J.* elnöklete alatt.

1. *Versényi György* irodalomtörténeti munkáját: „Egy elfeledett kolozsvári író, *Bodor Lajos*” és munkái méltatását olvasta fel *Pap Károly*.

2. *Titkár új tagokul* bejelentette: dr. *Horváth Ödön* jogakad., dr. *Szlávik Mátyás* theol. r., dr. *Serédi Lajos* coll. főgymn. tanárokat Eperjesről (aj. dr. *Szigethy Lajos*): dr. *Pethő Gyula* kir. főgeológust Budapestről.

III. Az „Erdélyi Múzeum“-ról.

A nyári szünetidőben, július és augusztus havában — szakosztályunk ügyrendje szerint — az „Erdélyi Múzeum“ nem jelenik meg. Az esetleges reclamatiók kikerülése végett erre külön és előre jönnek látjuk figyelmeztetni t. tagtársainkat.

Együttal jelentjük, hogy az „Erdélyi Múzeum“ f. évfolyamának *I. és II. füzeté elfogyott* s a III-ikból is csak néhány példány áll rendelkezésünkre. Az év első negyedében eddigelé szokatlanul nagyobb számban érkező előfizetések miatt történt ez, úgy hogy a IV. füzetből kezdve már száz példánynyal többet nyomattunk.

Ha több előfizetés és megrendelés érkezne még ezután is, a hiányzó füzeteket újra fogjuk nyomtatni.

Megjegyezzük még, hogy a füzetek terjedelme rendszeren túlhaladja az ígért terjedelmet — így e VI. füzet is majdnem 2 ny. ívvel. *Szerkesztő.*